

BALOGH ÁDÁM

ÜDVÖZ LÉGY FÜRED!

*Emlékezés szeretett szülőföldemre és annak érdemes és nagy polgárára,
Nánay Sándor (1864–1944) igazgatóra – nagyapámra*

A régi, olyannyira karakterisztikus füredi fürdőház bejáratának felirata szerint „*e tó testednek nyújt vidor életerőt*” - Én mint Füred szülötte és szerelmese mindig úgy éreztem, amikor Szombathelyről, lakhelyünkről Tapolcán vagy Veszprémen keresztül a Balaton felé közeledtünk, és talán még meg sem pillantottuk a tavat, csak az ember a levegőjét vélte érezni, mint a poraiból megújult főnixmadár lelkünk is új vidor életerőre kapott. S alig tudtuk, Nánay-unokák, kivárni a pillanatot, amikor a vonat megállt a füredi állomáson, hogy nagyszüleink ölelő karjaikba zárhaszák az évenként általában háromszor hazatérő unokákat. A nyári szabadságot mindig „otthon” töltöttük, de szinte ugyanúgy a karácsonyi szünetet és sokszor a húsvétot is. Mind megannyi ünnepnap volt számunkra, és ezer (meg egy) élményem, fiatalságom legszebb emlékei fűződnek Füredhez. Persze nemcsak azért, mert a szabadság alatt mégsem kellett annyit tanulni (a németet jó anyánktól; a kötelező házi olvasmányokat az akkori kiváló magyar iskola-rendszernek hála már nyáron is elkezdtük olvasni, és ugyanígy a következő év magyar költeményeit is) - hiszen tanulni mindig szerettem, önképzőkori elnök és Mária kongregációs prefektus (is) voltam, sőt Horthy-ösztöndíjas diáknak is tudhattam magam. Testvéreim szintén kiváló tanulók voltak. De Füred a maga atmoszférájával, definiálhatatlan varázsával nekünk a felhőtlen boldogságot jelentette! Nem hiába szerettem Eötvös Károlyt - mert ő is szerette a Balatont!

Nyáron a napi fürdés a Fenék-füldőben, ahol a jó Lidi néni szórakoztatott bennünket napi híreivel és a pecázásával a macskái részére; persze tudtuk, hogy szegénységében nem csak a cicái „táplálkoznak” naponként a kis halakkal. Különben állítólag tanúja volt annak az esetnek, amikor Fedák Sári a „szellemeskedő” Jókainak azt mondta: „*Maga ma milyen fesztelen!*” - Mire Jókai sem maradt adós a (már várható) válasszal: „*Maga pedig milyen meztelen!*” Persze ismervén az akkori női fürdőruhadivatot tudjuk, hogy meztelenségről szó sem lehetett, hisz a „kilátszó boka” már szinte a mai tanga benyomást kelthette.

Aztán az ebéd utáni kötelező egészségügyi szieszta, majd a séta a Baricskáról le a „telepre”, nézegetni a teniszszőkeket (később magam is játszottam); séta a Balaton-parton megcsodálva Tihanyt és szembenézve a kicsit mindig is - már akkor is! - rivális Siófokkal! Különösen emlékezetesek maradnak az esti séták: zenét hallgatni a Szántó vendéglőben. Ha jól emlékszem,

egyszer a híres komikust, Farkas Károlyt is élvezhettük ott. Szentmisék a kis Kerek-templomban - nagyapánk persze mindig az „általa épített” Vörös-templomba járt, fel a faluba. De a legszebb mindig is odahaza volt, a villában (a Segesdy és Nagy József ny. felsőgallai állomásfőnök fehér tornyú villája között), ahol nekünk „mindenünk megvolt”: gyümölcsös, szőlő, kifutó a Doberdóra emlékeztető szinte sziklás talaj ellenére. A sok délutáni játék, fára mászás, esti beszélgetések a kényelmes karosszékekben többnyire nagyapánk fejtegetéseit hallgatva, aki szívesen beszélt a

„csillagos égről”, s megosztotta velünk hosszú élete tapasztalatait (valami természettudományi társaságnak is levelező tagja volt...) Különben régi vágású következetességében odáig ment, hogy még a szőlőnyesést is a legnagyobb hőségben is keménykalapban és keménygallérral végezte!

S közben persze az igen gyakori vendégek, akik szívesen jöttek a „Nánayakat” meglátogatni - és nem csak nagyapánk jó borai miatt. Igen meleg barátság fűzött bennünket a „kisházban” lakó Körmendy-családhoz, ahol „a bácsi” - kereskedő - a helybeli frontharcos szövetség tagja volt; lánykájuk, Ágica pedig gyerekkori kedves játszótársunk. Gyakran jött az Úrhegyi-család a stramm „Tóni bácsival” (a kiskunhalasi kerékpáros zászlóalj parancsnoka volt); s természetesen Nagy Józsi „bácsiék”, feleségével, Bábuskával, Ilonka lányával és az akkor még „kis Laciával” (ma Baló László ny. szakorvos)...

Emlékezetes marad a páratlan humorú és igen kreatív pedagógus, Baán Laci bácsi és az aranylelkű, kedvességben felülmúlhatatlan Darnay Bözsi tanító néni - nem beszélve rokonainkról, a Szuhács-Havas-családról! Istenem, milyen kiváló, idealista beállított-

ságú pedagógusok voltak: János bácsi (iskolaigazgató), Marika és Erzsike lányaival, Jancsi pedig nekem lett tisztársam. Baán Laci humorával kapcsolatban idéznem kell azt az esetet, amikor a „Balatonfüred” újságban beszámolt a füredi polgár „panaszáról”, hogy a csizmájában a kapca gyanánt használt újságpapíron a „Szerkesztő Úr” cikkeinek *nagybetűi* igen nyomják a lábát... (O, sancta simplicitas! - Ó, szent együgyűség!)

Nagyapánk, és a jóságos nagymama öt gyermeket adott a hazának. Az első kislány igen korán meghalt. Feri bátyánk, a legidősebb fiú az utolsó előtti isonzói csatának lett az áldozata. Sándor az Országos Gazdasági és Erdészeti Akadémiát (a Georgikon utóda) végezte Keszthelyen, és mint vezető fővárosi tisztviselő ment nyugdíjba. Édesanyánk, (Nánay) Mária polgári iskolai tanárnő Balogh Endre tanárnak, Erzsébet húga pedig Fekete Zoltán tanárnak lett a felesége. Nagyapánk konzervatív katolikus és nagy patrióta volt. Legitimista. Az augusztus 18-20-i tihanyi ünnepségeken mindig jelen volt. Mint nyugalmazott polgári iskolai igazgató a római katolikus egyházközség-szervezője és világi elnöke volt, akinek nagy része volt az azóta is álló Vörös templom építésében. Emlékét először egy márványtábla őrizte, amely aztán eltűnt, jelenleg egy egyszerű tábla emlékeztet rá az oltár jobb oldalán. Templomépítéséért a „Pro Ecclesia et Pontifice”-vel lett a pápa által kitün-

tetve. - Őszinte barátság fűzte Luttor Ferenc egykori füredi plébánoshoz, aki őt, „a Sándor bácsit” mint pápai protonotárius haza-hazalátogatásai alkalmával mindig felkereste.

Nánay Sándor erős akaratú és igen konzekvens ember volt. Sokat olvasott és egyszerűen „sokat tudott”. Könyvtárának gyöngyszeme - részemre! - Graza György (1848-49) „**A szabadságharc történeté**”-nek kötetei voltak. Családom patrióta, irredenta nevelése mellett ez az olvasmány is motivált, hogy a kiváló érettségi után a Ludovikára mentem.

Ha jól emlékszem, Fürednek többnyire miniszter parlamenti képviselője lévén egyszer Radocsay miniszter is meglátogatta nagyapámat a villában. Nekünk, unokáink, persze a lehető legnagyobb elismerést, hogy ne mondjam „kitüntetés” egy egészen más eset jelentette. Még alsós gimnazista öcsémmel, Bandival és Balázssal kirándultunk Tihanyba, ez alkalommal gyalog. A Belső-tónál találkoztunk egy fehér hajú, bajuszos, csizmás jó magyarral, egy disznópásztorral, csutorával az oldalán, aki megszólított bennünket:

- Honnan jönnek fiatalurak?
- Balatonfüredről.
- Ott is laknak?
- Nem, Szombathelyen.
- S mit keresnek Füreden?
- Nyaralunk.

- Kinél? - S mondtuk, hogy a nagyapánknál.
 - Hogy hívják? - S amikor én a nevet mondtam, hogy „Nánay Sándor!”, az öreg csutorás magyar levette a kalapját, és csak annyit mondott:

- Hű, az öreg Nánay, az egy igen hírös ember!

Ne vegye rossz néven az olvasó, hogy ha most, 83. évemben is szinte könnyek szöknek a szemembe, mert ez az elismerés, ez a „kitüntetés” nekünk többet jelentett, mint az összes eddig felsorolt együttvéve.

A sok felejthetetlen esettel kapcsolatban a nekünk mindig békét és boldogságot jelentő Füredről jut eszembe (persze nekem is úgy mesélték később: „akkor még”, amikor a dolog történt, csupán életem első óráit éltem): amikor nagyapánk első unokája megszületett (ez én voltam), apám sógora, a fiatalabbik Nánay lány, Erzsébet udvarlója és leendő férje, Fekete Zoltán, a páratlan humoráról ismert tanárkolléga, reggel iskolába menet megtudva, hogy az igazgató nagypapa lett, a közeli vegyeskereskedésből két üveg konyakkal a hóna alatt jelent meg a tanáriban. Éltették a frissen sült apát (az én apámat), a most már nagypapa igazgatót, és senki sem gondolt arra, hogy órára menjen. A pedellus szaladgált egyik osztályból a másikba, és próbált rendet teremteni. Így múlt el a második óra is, amikor is a nagyszünetben lejött az igazgató a villából, és megjelent a tanáriban. Erre minden kolléga tett egy

zavart mozdulatot az osztálykönyvek irányába, mint ha éppen menni akarna az órára. Nagyapám egy pillantással „áttekintette a helyzetet”, és elhangzottak a sokat idézett szavak: „*Uraim, így már nem! Inkább hazaküldjük a gyerekeket.*” Így lett 1921. május 27-i születésnapom Balatonfüreden iskolai szünnap. Oh, szép békevilág, szép füredi humanitás!

...És azután kikerültem a frontra, ő pedig - nagyanyánk után - 1944. augusztus végén, közvetlenül a román átállást követően összeroppant és meghalt. Utolsó szavai is családját, de közvetve a hazát is illették. „*Balázs jó pályát választott. (Gépészmérnök.) - Bandi? Vajon milyen munkafeltételei lesznek a várható orosz megszállás korában egy jogásznak? - De Ádi? Hivatásos tiszt?*” - Igaza lett. A sorok írója mint egy háború utáni ellenállási mozgalom részese 1948 és 1956 között nyolc és fél év alatt összesen 33 börtönben és szibériai kényszermunkatáborban maradt hű esküjéhez: „*A Hazáért mindhalálig!*” - De életem említett állomásain, különösen a kat. pol-on és az ÁVO-nál megélhettem azt, hogy az ember az Úristent igen közel érezhette magához...

Nagyapám keresztlevele bizonyítja egyszerű származását, azt hogy kizárólag tehetsége és vasakarata eredménye, hogy polgári iskolai tanár, illetve igazgató lett.

NÉMETH ÁKOSNÉ

100 ÉVE SZÜLETETT KERESZTURY DEZSŐ KÖLTŐ, BALATONFÜRED VÁROS DÍSZPOLGÁRA

1994. február 14-én, a szívkorházban pihenő, 90. életévében járó Keresztury Dezső költő és felesége, az Eötvös Lóránd Általános Iskola tanárának, György Péternek kíséretében a Városi Helytörténe-

ti Gyűjteménybe látogatott. Őszinte érdeklődéssel ismerkedett munkánkkal, és kedvesen hívott, látogassam meg, hogy folytathassuk a megkezdett beszélgetést. Február 23-án kerestem fel kórházi szobájában, ahol sokáig beszélgettünk kettesben az általa is oly szeretett Füredről. Kértem, hogy üzenjen a nyári helyismereti táborban részt vevő általános iskolás gyerekeknek: miért fontos, hogy megismerjék lakóhelyük múltját. (Hangszalagra vett gondolatait a tábor nyitáskor meghallgattuk, szövegét írásban is kézhez kapták.) Látogatásakor nem volt idő arra, hogy a gyűjtemény vendégkönyvébe bejegyezzen, ezért a fenti kedves sorokat egy külön papírlapra utólag írta február 28-án, és barátját, dr. Horváth Mihály professzort kérte meg, hogy adja át a gyűjteménynek.

